

4) Мода деген эмне?

5) Жинсы шымынын келип чыгуу тарыхын түшүндүрбү?-деген суроолорду берсе, текст боюнча окуучулар толук маалымат ала алышат.

Демек, текст менен иштөөдө мугалим көп натыйжага жетишет. Окуучулар кыргыз тилин гана үйрөнбөстөн, текст аркылуу элдин, улуттук салт-санаасын, каада-салтын, маданияты менен тарыхын, белгилүү адамдардын өмүрү менен эмгегин баалаганга үйрөнүшөт. Класс жогорулаган сайын тематикалары да байыйт, ошондой эле берилген көнүгүүлөрдүн системасы да ар түрдүү мазмунда жана ар кыл структурада болуп жүрүп отурса, окуучунун кыргызча кебин калыптандыруучу, тагыраак айтканда, угуп кабыл алууга жана аны туура айтып үйрөнүүгө, ой жүгүртүп өз алдынча кыргызча сүйлөшө билүүгө көнүктүрүүчү кызматты аткарат.

Колдонулган адабияттар:

1. Кыргыз тилинин практикалык курсу. 2-бөлүм. Чокошева Б.С., Акунова А.Р. Б., 2010, 11-б.
2. Рысбаев С.К. Кыргыз тилин экинчи тил катары окутуунун теориялык жана практикалык маселелери, Б., 2014, 11-б.
3. Рысбаев С.К. Кыргыз тили, адабияты мугалимдерине жүз кеңеш. Б., 2014.4-китеп, 34-б.
4. Тил башат. Көнүгүүлөр китеби. Б., 2006. 69-б.

Рецензент: фил.и.д., проф. Маразыков Т.С.

УДК 811.11

Рысова Г. Т.

И. Арабаев атындагы КМУ “Филологиялык билим берүүнүн практикалык курсу”
кафедрасынын окутуучусу

НЕМИС ТИЛИНДЕГИ ЖАНДООЧТОРДУН КЫРГЫЗ ТИЛИНДЕ КОЛДОНУЛУШУ

Бул макалада жандоочтордун маанисине токтолуу. Немис тилинде төрт жөндөмөдө кеңири колдонуу. Кыргыз тилинде бул мамилелер жөндөмө мүчөлөрдүн жардамы аркылуу берилет. Бардык жандоочтор немис тилинде төрт группага бөлүнөт.

Түйүндүү сөздөр: жандооч, жөндөмө, зат атооч, ат атооч, сүйлөм, мүчө

Рысова Г. Т.

Преподаватель кафедры «Практического курса и филологического образования» КГУ им. И. Арабаева

УПОТРЕБЛЕНИЕ НЕМЕЦКИХ ПРЕДЛОГОВ В КЫРГЫЗСКОМ ЯЗЫКЕ

Эта статья сосредоточена на значении предлогов. Употребление в немецком языке четыре падежа. Все предлоги в немецком языке делится на четыре группы.

Ключевые слова: предлог, падеж, существительное, местоимение, предложение, окончание

G.T. Rysova

Teacher of the department "Practical course and philological education" KSU them. I. Arabaeva

CONSUMPTION OF GERMAN PREPOSITIONS IN KYRGYZ

This article focuses on the meaning of the preposition. Use in German four cases. All the prepositions in German are divided into four groups.

Key words: *preposition, case, noun, pronoun, proposition, ending*

Жандооч (die Präposition) - бул чоң эмес, бирок абдан керектүү кызматчы сөз түркүмүнө кирет. Ал сөздөрдөгү байланышты сүйлөмгө айландырат. Кыргыз тилинде зат атооч, ат атооч, этиш сөз түркүмдөрүнө мүчө катары кызмат көрсөтүп турат. Немис тилинде көптөгөн жандоочтор бар, бирок аларды колдонбой коюуга болбойт, алардын кээ бирөөлөрү чанда колдонулат. Калгандары дайыма жанында, же ар сөзүндө, сүйлөмүндө кездешет. Ошондуктан жандоочтордун мааниси абдан чоң. Жандоочтор сүйлөмдө ордун, кыймылын, багытын, убагын, себебин, карама-каршылыгын көрсөтөт. Алар сүйлөмдө бышыктоочтун, толуктоочтун жана аныктоочтун милдетин аткара алат. Ушунун негизинде ар бир жандоочтун которулушуна токтолбойбуз, а кээ бир жалпы колдонуп жүргөн жандоочторго токтолуп кетели.

Die Studenten interessieren sich *für* Sport. Студенттер спортко кызыгышат.

Die Straßen *von* Akunbaew. Акунбаев көчөлөрү.

Wirschreiben *mit* der rechten Hand. Биз оң колуубуз менен жазабыз.

Жандоочтор формаларына карата **жөнөкөй** жана **татаал** болуп бөлүнөт.

1. Жөнөкөй жандоочтордун 1 уңгудан турат. *in, zu, von, für*

2. Татаал жандоочтор сөздөрдүн бирикмесинен пайда болот. *gegenüber, infolge*. [1];

Кыргыз тилинде бул мамилелер жөндөмө мүчөлөрдүн жардамы аркылуу берилет. Бардык жандоочтор немис тилин де төрт топко бөлүнөт.

1. Akkusativ (табыш) жөндөмөсүндө

2. Dativ (барыш) жөндөмөсүндө гана

3. Dativ жөндөмөсүндө жана Akkusativ жөндөмөсүндө

4. Genitiv (илик) жөндөмөсүндө

Жандоочтор **Dativ** жөндөмөсүндө (**wo?**), ал эми **Akkusativ** жөндөмөсүндө (**wohin?**).

Төмөнкү жандоочтор ушул гана жөндөмөлөргө тиешелүү. [3];

Таблица 1. Жандоочтор Dativ жана Akkusativ жөндөмөсүндө

1	während, trotz, oberhalb, unterhalb, infolge, statt, außerhalb, wegen	Дайыма Genitiv жөндөмөсүндө
2	aus, außer, bei, entgegen, gegenüber, gemäß, mit, nach, seit, von, zu	Dativ жөндөмөсүндөгү жандоочтор
3	durch, für, gegen, ohne, um, wider, entlang	Akkusativ жөндөмөсүндөгү жандоочтор
4	an, auf, hinter, neben, in, über, unter, vor, zwischen	Dativ жана Akkusativ жөндөмөсүндө

- **Genitiv** жөндөмөсүндө:
während - убагында, маалында, өз учурунда

Während der Sommer ferien fahren wir nach Isykkul. Жайкы каникул убагында биз Ысык көлгө барабыз.

wegen-болгондуктан

Wegen der Kälte bleibe ich zu Hause. Суук болгондуктан мен үйдө калам.

außerhalb-сыртында, четте, тышкары

Er wohnt außerhalb der Stadt. Ал шаардын четинде жашайт.

infolge-натыйжасында, себептүү

Infolgedes Unfalls liegt er in der Klinik. Кокустуктун натыйжасынан ал клиникада жатат.

trotz-каршы, карабастан

Trotz des schlechten Wetters gehen wir tanzen. Аба ырайынын жаманына карабай, биз бийлегени барабыз.

unweit-жакын жерде, алыс эмес

Unweit meines Hauses liegt ein Alatau Kinotheater. Менин үйүмдөн алыс эмес жерде Ала тоо кинотеатры бар.

statt (anstatt)-бирге

Anstatt Bücher schenke ich die Blumen. Китептер менен бирге мен сага гүл берем.

- **Dativ** жөндөмөсүндө:

mit-менен бирге

Ich studiere mit meinem Freund. Мен досум менен бирге окуйм.

nach-кийин

Nachdem unterricht gehen wir ins Kino. Сабактан кийин биз киного барабыз.

aus-дан мүчөсү

Ich komme aus Talas. Мен Таластан келдим.

zu-кам үчөсү

Sie geht zum Arzt. Ал догдурга бара жатат.

von-менен, - ден мүчөсү

Wir fliegen von Bishkek nach Berlin. Биз Бишкектен Берлинге учабыз.

bei-жанында, түбүндө, үстүндө –дан мүчөсү

Sprechens nicht beim Essen! Тамак үстүндө сүйлөбөгүлө!

außer-башка

Alles ist da außer Klaus. Клаустан башкасынын баары бул жерде.

gegenüber-каршы жакта, бет маңдай

Dem Haus gegenüber liegt ein Museum. Үйдүн бет маңдайында музей бар.

- **Akkusativ** жөндөмөсүндө:

für-үчүн

Diese Blumen sind für meine Schwester. Бул гүлдөр менин эжем үчүн.

durch-үстүнөн, аркылуу, - дан мүчөсү

Du gehst durch die Tür. Сен эшик аркылуу өтөсүн.

ohne-сыз мүчөсү

Meine Freundin kommt ohne Mann. Менин досум күйөөсүз келет.

um-тегерегинде, үстүндө, -дам үчөсү

Ich stehe um 6 Uhr auf. Мен саат бда турам.

gegen-каршы

Heutespielt “Dordoi-Naryn” gegen “Dinamo”. Бүгүн «Дордой-Нарын» «Динамага» каршы ойнойт.

bis-чейин

Wir fahren nur bis Sulaiman too. Биз Сулайман того чейин барабыз.

- **Dativ** жана **Akkusativ** жөндөмөсүндө

an-үстүндө, -дам үчөсү

Das Bildhängtan der Wand. Сүрөт дубалда илинип турат.

auf-үстүндө

Das Buchliegt auf demTisch. Китеп үстөлдүн үстүндө турат.

in-дам үчөсү

Ichhabe das Geld in der Hand. Менин чөнтөгүмдө акча бар.

neben-жанында

Der Stuhlstehtne bendem Schrank. Стөлдүн жанында шкаф турат.

über-үчүн, жөнүндө

Ich erzähleü bermeine Eltern. Мен ата-энем жөнүндө айтып берем.

unter-алдында, астында

Der Hundliegtunterdem Tisch. Ит столдун астында.

vor-астында, ичинде –дын мүчөсү

Vordem Klaviersteht der Klaviersessel. Роялдын астында отургуч турат.

zwischen-ортосунда

Der Stuhlstehtz wischendem Schrank und dem Klavier. Шкаф менен роялдын ортосунда стол турат.

Немис тилиндеги предлогдор бир эле жөндөмөдө же бир нече жөндөмөдө тураарын аныктадык.[2];

Колдонулган китептер:

1. Sprachkurs Deutsch. Ulrich Häusserman, Georg Dietrich VerlagSauerländerAuflage 1997
2. Schritte International Heuber Verlag Printed in Auflage 2004
3. Рысова Гүлай Турунбековна. Немис тилинин грамматикасы. Бишкек 2013
4. wwwchip.de 2000

Рецензент: к. фил.н., доц. Жумалиева Г.Э.

УДК 81.2

Токтоналиев Т.

Улуттук илимдер академиясынын аспиранты

КЫРГЫЗ ЖАНА КОРЕЙ ТИЛДЕРИНДЕГИ АЙРЫМ ЖАРДАМЧЫ ЭТИШТЕРДИН СЕМАНТИКАЛЫК МААНИСИ

Макалада кыргыз жана корей тилдериндеги айрым жардамчы этиштердин кыймыл-аракетти билдирүүдөгү семантикалык маанилери иликтөөгө алынды. Кыргыз жана корей тилдериндеги жардамчы этиштердин татаал конструкциядагы семантикасы көпчүлүк учурларда окшош, алар кыймыл-аракеттин толук иштелишин, кайталанышын, созулушун, тездигин, бир жакты көздөй багытталышын билдирет.